

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSEG'
ENGEDLMÉVEL,

XXXXXXXXXX

Nro 7.

**Költ Bétsben, Bold. Afzszony Havának (Januáriusnak)
 23-dik napján 1798-dik Elztendőben.**

*Szerentsések lesznek e' a' Frantziák az
 Ánglusok ellen?*

Ez most egy a' leg-fenn-forgóbb Kér-
 dések közzül. Magok a' Frantziák hiszik:
 mert kívánják. Reménylik más Haragos-
 saik is az Ánglusoknak, kik azért gyülő-
 lik ezen Szigetieket: mivelhogy Ezek, már
 is szinte egézfzen magok nyelték el a' ten-

G

geri kereskedést, és igen drágánn fizettetik Európának egyéb részeivel a' tengeren szállítódó portékákat. Hogy azonban ne tsupa indulatból láttassék írólni még az Irigység is, fel-hozza például, a' mai Nagy-Britannia' leg-nagyobb részének a' Rómaiak által oly időben lett meg-hódoltatását; midőn még a' hajókázás' mester-sége, a' mostanhoz képest igen tökéletlen volt. De ezen Historiai ellenvetésre, régen meg-felelt már előre az Ánglusok *Liviussa Gibbon*, ama' halhatatlan Munkájában, melyet, a' Római-Birodalom' elaljasodásáról's el ényézéséről Ánglus nyelven írt, de a' mely már Frantzia és Német nyelvekenn is olvastatik. Nem tsak azt mondja *Gibbon*, hogy szinte 40 ezteendőkig folytatott hadak után mehettek reá *Claudius*, *Nero*, és *Domitiánus* Római Tsászarok az első Századbann, Nagy-Britannia' nagy részének el foglalására; hanem így folytatja továbbá fontos rövidségű előadását. „A' Britanniai Nemzetnek vak bátorságú különbkülönb Szakaszai, buzgottak ugvan a' Szabadságért; de nem tudták az egyesség' hasznait, mely egyedül tehette volna őket győzhetetlenékké. A' mely hirtelenséggel ragadtak fegyvert ezek a' változó elméjű Nepek: szintoly hirtelenséggel el vetették azt, vagy tsupán egymás' rontására fordították. Köz ellenségjek ellen is nem hogy özfze-fogtak volna

egymással; hanem külön külön viaskodtak, 's ugyan azért meg is győzettek." — A' Londoni Ministériom telyes meg-győződéssel vagon az eránt, hogy a' mai Lakosai Nagy-Britanniának éppen más Lélektől vezéreltetnek, mint az 1-ső Századbeliek, tudja, hogy ámbár az új taksák ellen, még az azokonn tett változtatása után is *Pitt* Úrnak, sokan zúgnak: de ha látnák az Ánglusok és Skótusok, partjaik ellen tíz ezerenként nyomúlni a' Frantziákat, új módi Hidasokon: már akkor bizonyosan el felejtének a' Ministériommal tartó, 's ellenkező Felekezetnek, az egymással való perlekedést, 's egyesített erővel sietnének a' köz-ellenségnek vizsgál-tartóztatására. Ugyan azért, nem is tesz a' Londoni Ministériom semmi rendkívülvaló készülleteket; nem adott ki rendeléseket, a' Polgár-Katonaságnak a' szélekre való ki-állítása eránt is, ámbár ezt ha akarta volna tehetné volna, úgymint a' mely eránt már a' múlt esztendőben hozott Végzést az Ország-gyűlése. — A' Fr. Elöljáróknak ugyan más forma képzelődések vagon az Angliai és Skótziai Népek nagy részéről; de a' Helvétusokról is sokkal másképpen gondolkodtak ők, mint a' hogy mutatják Azok magokat.

Úgymint a' kiknek nem tsak az Elöljárók igyekeznek meg-újítani a' Kantonok között szereztséssén fenn-álló Frigyet: ha-

nem még a' Köz-Lakosok is egybe-olvadt szívvel való nemes magok el szánását nyilatkoztatnak, vérrel nyert Szabadságjokért, |Religiójokért, és Konstitútziónjokért. Azt nyilatkoztattak nevezetessen, az első Helvétus Hérósoknak méltó Maradéki, a' *Schwitz* Kantonbéliek, kik közzül sokan kiáltottak, az említett meghatározás eránt tartott voksolás' alkalmatosságával: „Nem engedjük Mi ki-raboltatni magunkat: jól látjuk, mi történt más Népeken?“ Láthatják valóban még most is a' Rajna-balmeljéki Német Tartománybélieknek, a' nagy atyafiság mellett való szorongattatásaikat: 's ugyan az ily szomorú tapasztalás buzdította fel kétség kívül, a' *Vaatlandiaknak* leg-nagyobb részét is, a' Haza mellett való fegyverfogásra: de a' Bernai 's Freyburgi Kormányfzések is meghirdettették a' *Waatlandiaknak*, hogy minden lehető Panaszzaik igazságosan megfognak vizsgáltatni. — A' Bernai Polgárság, 83 Deputátusi által bizonyossá tette a' maga Elöljáróit, hogy ő kész a' Hazaért vgyonját és életét fel-áldozni. Támadtak ugyan Bernában is némely Klúbisták, de kevesenn, 's azok is jókor ki-tudódtak, és mindjárt árestáltattak. Ily környülállásokban alig ha meg-ijjedt a' Bernai Kormányfzék a' Fr. Követ *Mengaud* kívánságától, ki a' Fr. Direktórium' nevében, siető fe-

leletet kívánt e' két Kérdésre: 1.) Igaz e', hogy a' Bernai Kormánysház, sereget gyűjtetett öszsze a' Fr. ák ellen, és 2.) Hogy meg-árestáltatta az oly Gyülekezetek' Deputátusait, a' melyek nem akartak fegyvert fogni a' Fr. Respublika ellen?

Angliai Tudósítások.

A' Plymouthi Kikötőhelybe, *Phoebe* nevű Anglus Fregát, egy oly Frantzia Fregátot — *Nereide* nevezetűt — vitt bé Dec. 26-dikán, a' mely tsak mintegy 14 nappal az előtt indult ki a' *Rocheforti* Kikötőhelyből. Harmadfél óráig állott ellent 36 ágyúval, és 330 Embereivel, de végre tsak ugyan kéntelenített megadni magát: mert mind vitorláit, mind árbotzfáit öszsze-rontották az Anglus golyóbisok: 's az Emberei közzül, 15-öt meg-öltek, és 30-at sebbe ejtettek. A' Portsmouthi Kikötőhelybe is vitetett bé, azon idő tájban, egy *Dorade* nevű Frantzia Rabló hajó, mely, a' *Bordeauxi* Kikötőhelyből indult vala ki 18 ágyúkkal, és 93 Emberrel.

Portugalliának *Lisbonai* Kikötőhelye előtt, 13 Anglus línei hajókkal áll Lord *St. Vincent*; Spanyol-Országának *Cádiz*i Kikötőhelyét pedig, tíz Anglus línei hajók tartják szemmel Sir John *Orde*' vezérlése alatt. Ezen tíz hajók, éjjel is járkálnak fel 's alá, az árbotzfákra függesztett lámpá-

sok' világánál, a' honnan tréfából Illuminátusok' Hajósseregének neveztetnek.

Frantzia Tudósítások.

Alig múlik el egy Ülése is a' Törvényhozó-Gyűlés' Ifjabbik Tanáttsának, melyben egynehány önkéntvaló hadi-áldozatokról ne tevődnek jelentés. Dec. 30-dikán, meg-határozta a' Tanáts, hogy a' Közönséges-Társaság' minden Osztályaiban (Departmánjaiban) a' Fő Elöljárók, közönséges laistromokba írassák bé az effele áldozatokat. A' Közönséges-Társaság' Kázfájába 80 millió líverig költsön fel-fzedendő summa is jó formán kezdett telegetni, tsak 3 nap alatt is.

A' meg-tiltott Ángliai portékáknak egész Fr. Országban való öszsze kerestetése 's el petsételtetése, a' mely napon kezdődött; ugyan az nap, t. i. Jan. 4-dikén, erőss ki-fejzésű Jelentésben tudósította a' Direktórium arról a' Törvényhozó-Gyűlést: mely Jelentésben oly kevély Szigetieknek nevezi az Ánglusokat, a' kik semmi külföldi szorgalmatosság' gyümöltset bé nem bortsának a' földjökre: következesképpen az ő produktumaik előtt is bé fogja zárni Európa a' maga Kikötőhelyeit. Minekutánna sok más panaszokat is hordott volna fel a' Direktórium a' Londoni Kabinét ellen: javasolta a' Gyűlésnek, hogy hoz-

zon Törvényeket, melyeknek ereje szerént, bátran el vehessenek a' Fr. Rablójók azontúl, akármely neutrális hajókat, ha Anglus portéka leszs rajtok; és a' Fr. Kikötőhelyekbe bé ne bocsáttassék egy olyan külföldi hajó is, a' mely, útazása közben, bé-tért valamely Anglus Kikötőhelybe.

Az Anglus portékák ellen annyira kegyetlenkedik a' Direktórium, hogy a' mely Bált adatott Jan. 4-dikén a' Külső-dolgokra-ügyelő Minister által, *Bonaparte'* kedvéért, abba oly kéréssel hívatta a' Vendéket, hogy valami módon Angliai matériájú ruhákban ne jelenjenek meg. Ittak ezenn Bál' vendégségében: az Angliába való szerentsés béronthatásért is.

Egymást érik a' Párisi Újságokban az Anglus Nyelvtanítóknak oly ajánlású Jelentéseik, hogy a' mely Frantzia Tiszt Angliai nyelv-tanulásra akarja magát adni: meg-taníttatják azt véle 3 Hónap alatt.

Spanyol Tudósítások.

A' *Cádixi* Kikötőhelyben 22 derék kézfüzetű línei hajók oly parantsolatot vettek vala még December' közepe előtt, hogy készen tartsák magokat a' ki-induláshoz.

Spanyol-Országának *Guyanai* Kikötőhelyébe, mely, Déli-Ámerikában fekszik,

egy egészen rézzel borított Ángl. Fregátot, *Hermione* nevezetűt, vittek bé a' rajta lévő Partosok Növ. 10-dikénn, és Spanyol óltalomba ajánlották magokat, oly feltétellel, hogy ők, az naptól fogva, úgy tartassanak, mint Spanyol Alattivalók, és soha Ánglus kézbe ki ne adattassanak. Elpartolássok' okául azt mondották, hogy 4 esztendőtol fogva semmi zsoldot nem kaptak, mindég rozfsz eledellel tartattak, 's igen keményen büntetődtek.

Batáviai (Hollandiai) Tudósítások.

A' Bétsi Udvarhoz Batavus Követté neveztetett *Blauw* Jakab nevezetű Polgár.

A' Külső - dolgokra - ügyelő Hollandus Nemzet-gyűlési Kommisszió, oly értelmű Jelentést közölt a' Párisi Direktóriummal, ott lévő Hollandus Követ *Meyer* Polgár által: hogy a' Batáviai Nemzeti-gyűlés, 8 procentó (száztól nyóltz) részt kívánt minden jövedelmeikből a' Lakosoknak, és ezen summát fordítani fogja azon eszközökre, melyek által Angliának tengeri hatalma léjjobb szállíttathatik. — A' mely Jelentés, ezen tárgyra nézve tevődött *Meyer* Követ által Párisbann: fel-olvasatott az maga egész valóságában Dec. 27-dikénn, a' Batáviai Nemzet' gyűlése előtt: de ugyan az napi Ülésben, fel-olvasattak, *Overyssel* és *Groningen* frigyes Tartományok' Gyű-

léseinek írásai is, melyekben jelentették ezen két Tartományi Gyűlések, hogy Ők meg nem egyezhetnek az ő Tartomány-nyaikra nézve a Nemzeti-gyűlés által meghatározott adózásba.

Olasz Tudósítások.

Ts. Kir. Feldmarschallieutenánt Báró *Mack*, Mediolánumból visszsa-érkezett Dec. 26-dikán Velentzébe, minekutánna az Olasz-Országi Frantzia Sereg' mostani Vezérével *Berthier* Generálissal Decemb. 19-dikétől fogva tartott Mediolánumi tanatskozásában meghatározta volna: mennyi idő alatt költözzön ki a' Fr. Katonáság, a' néhai Velentzei földről; 's takarodjon oda bé a' Ts. K. Katonáság?

Velentze Városa felé, Jan. 15-dikénn, mintegy 6 ezerig való Ts. K. Katonáság indult el Triest alól, 62 szállító-hajókon, muzsika-szóval, ágyúk' durrogásai, 's a' Triesti Népek, és különössen a' Szép Nemnek is szíves kívánásai között, egynehány hadi-hajóknak védelme alatt, melyek közül első, *Austria* nevezetű Korvett. A' Velentzei Garnizon (Őrizet) Kormányozói között egy lelsz *Liptay* Generális E. Hazánkfia is.

A' Cisalpina Respublika' Elöljáróinak sok szüksége lehet: mert nem elégedtek meg öt millió lírát kívánni költsön a' Me-

diolánumi leg-gazdagabb kétszáz Famíliák-
 tól; hanem *Livornó*bann is nyitottak egy
 üres Kaszszát, melybe két millió tallért
 szándékoznak bé-szedni költsön Szomszéd-
 jaiktól. — A' Cisalpina Respublikát meg-
 esmérő Írása, Pápa Ó Sz. égének, eleibe ter-
 jeztetvén Mediolánumbann a' Törvényho-
 zó-Gyűlésnek a' Direktórium által; elégsé-
 gesnek ítélték azt, mind a' két Tanáttsai a'
 Gyűlésnek. E' meg-lévén tudósította erán-
 ta a' Direktórium, a' Római Udvar' Me-
 diolánumi Követjét, 's bé köszöntő audien-
 tziára hívta azt magához. Azonban *Bo-
 nóniából* írtak Déc. 30-dikánn, hogy a'
 Cisalpinus Katonák nem tsak ki nem taka-
 rodtak még akkor is a' Romagnai földről;
 hanem *Urbino* Városát is el foglalták, és
 az *Urbinoi* Hertzegség' Városainak fel-
 zendüléseket elő-segítették. Ezen közön-
 séges előadás után, így adja elő a' Bétsi
 Udvari Újság az említett fel-zendüléseknek
 okait: A' Cisalpinus Katonáság' jelenléte,
 's még talán sugallása is; *Ankona* Váro-
 sának példája; és a' sok adózás, mely
 alá szorította a' Római Udvar' birtokait a'
 Frantziákkal kötött nehéz Békeesség: okoz-
 ták a' Romagnaiaknak, az *Urbinoi* Her-
 tzegegbélieknek, *Ankona* Megyéje Lako-
 sainak, 's a' mint látszik, magának a' Ró-
 mai, és általjában az egész Egyházi-Biro-
 dalombéli Népek revolúciónális mozgá-

sait. Huszadik D cembert l fogva, szabadosoknak 's M st l-nem-f gg knek ki ltottak ki magokat egym s ut n: *Urbino*, *Pesar *, *Fano*, *Fossombrone*. *Sinigaglia*,  s a' mint hallik, *Civita-vecchia* is,  s K veteket k ld ttek r szszer nt *Riminibe*, a' Cisalpinus Sereg szt ly' Vez r hez, *Dombrowszki* Gener lishoz; r szszer nt Mediol numba a' Direkt riumhoz, oly k r ssel, hogy vev djenek  k fel a' Cisalpina Respublika' r szzeiv . Ezen t rt netek' hall s ra, vakmer bb  kezdett lenni magában R ma V ros bann is a' N p, 's kezdett t bb  zben  fsze-tolakodni. M r az  lta val s ggal t rt ntek v res vereked sek is, melyeknek igaz k rny l ll sai, nem tudatnak m g eg sz bizonyoss ggal.

A' *G nuai* (*Liguriai*) N p, nem l tatik meg-el gedve lenni az   t rsas g nak  j frantzia m di kapt ra val   ttet s vel. Ezen meg nem el ged s okozta a' 21-dik  s 22-dik D cemberi zenebon t, melyet Katon k tsillap tottak le, sz ljelverv n az  fsze-tolakodott  s az  j t sok ellen kiab lt csoportokat, 's el fogv n azoknak fejait. Minthogy sz mos Idegenek is elegy tet k magokat a' fel-zend lt Lakosok k zz : ez okon oly  rtelm  parantsolatot hirdettetett ki az Ideigval  K rm nyf k, hogy 24  rak alatt el kell takarodni minden Idegeneknek a' Liguriai f ldr l.

Azonban Déc. 25-dikénn, újra lárma lett, és a' Városnak sok részeiben hallattak puska-lövések is: minekokáért Kommisszariusok küldettek mindenfelé fegyveres erővel, kik ismét sok Személyeket meg-árestáltattak, Déc. 26-dikánn el kezdődtek végre a' frantzia módi közönséges első Gyűlései a' Népnek, melyeknek alkalmazásával ismét oly zúdúlasok kezdtek nyilatkoztatni magokat, hogy azoknak további meg-gátolására, Frantzia Katonaság küldődött minden részeibe a' Ligúriai Republikának.

Katona-Világ van a' Nápolyi Király' Birodalmában. *Acton* Minister, kire mind a' tengeri mind a' szárazon való fegyveres erőnek fő-kormányozása vagon bízattatva a' Királytól, minden igyekezettel utánna lát, hogy a' földi fegyveres erőt német lábra, és a' tengerit anglusra állítsa; az ágyúkkal való bánást (ártilleriát) pedig frantzia lábra. — *Pignatelli* Hertzegnek, a' ki oly betsületes Békességet köte Nápoly-Ország' részéről a' Frantziákkal, nagy jószágot ajándékozott a' Király, 's a' Királyi Levél, mely, ezen ajándékról szól, igen szép ki-fejezésekkel vagon fel-téve. — *Bonaparte* Fr. Vezér' kérésére, egy Attyafia, ki a' Nápolyi Király' szolgálatjában vagon, Mársziliai Consullá neveztetett a' Királytól, még pedig kettős fizetéssel.

A' Római Udvarnál Frantzia Követséget viselő, *Bonaparte* József Polgár, Felleléségével, Húgával, 's még egy Leányrokonával, és *Scherlock* Generálissal egyetemben *Florentziába* érkezett Déc. 31-dikénn. Onnét *Pisába* ment a' Nagy-Hertzeg tiszteletére. *Pisából* ismét visszafért Jan. 2-dikénn *Florentziába*: de más nap *Mediolánum* felé vette útját.

Romában, Décember' 29-dikénn oly értelmű parantsolat tétetett közönségesse: hogy halál a' fejénn Mindennek, valaki mérészlénd akármely Némzetből lévő Idegent megbántani. Sok Személyek is fogattattak el; az az előtt való nap történt zenebonaért.

Frantzia Tudósítások.

Tormába esett féreghez hasonlók *Nápoly-Országban*, a' *Vesuvius*' hegye' szomszédságában; egy *Torre del greco* nevű Helység' Lakosai, úgymint a' kiknek honnyaikat, tizenharmadikszor emészttette valamár meg 1794-dik eszt. ben, a' *Vesuvius*'ból ki-omlott tűzőzön: még is újra csak az előbbeni helyen építettek magoknak lak-helyeket, ámbár a' Király megkínálta Öket más vidékkel, a' hol bátorságosan állíthatták volna fel el pufztúlt Helységjekeket: de talán van is reménységjek, hogy az említett eszt. ben utólsó mérget öntötte ki reájok, a' maga szép tetejétől ugyan

akkor meg-fosztatott Vesuvius: mert valóban azolta csak némely nyilásokból látatik ki-jöni valamely kevés füstölgés. — *Bártsak a' botránkoztató Revolúziók' Vesuviussai is ki-égték volna már egyszer magokat!*

Londonban és Párisban igen egyforma vólt annakelőtte, az esztendőnként született, és a' meg-halálozott Személyek' laistroma: de a' múltt esztendőbéli laistromuk között szembetűnő különbség vagyon: mivel Párisban, mint már írtuk, a' múltt esztendőbéli Születtek' száma, 23,558-ra ment, 's a' meg-hólttaké 20,291-re. Londonban pedig, a' Születteké, 18,645-re, 's a' Meghólttaké 17,0,14-re.

A' Pasquillusnak is van néha haszna.

Londonban, Lord Derby, Feleségül a' Teátromból vette magának, mint jelentetük, *Farren* Leány-afszonyt. Ezen derék Személynek nagy szerentséjét, nagy mértékben követte szokás szerént az irigység is: pasquillus jött ki tehát históriai formában, a' Teátromi életéről: de ezen tsúfolkodó Előadásnak meg-tzáfolására csak hamar jött ki egy Apologia (Mentő-Írás), mely oly kedvességet talált, hogy kevés idő alatt háromszor nyomtatattott ki.

Magyar Ország

Nemes Bihar Vármegye által Nagy-Váradon lett örvendetes és tisztelettel teljes fogadtatása' alkalmatosságával. Kirá-

Ilyi Fő Hertzeg Nádor-Ispányunknak, az estve ki-világosított Püspöki palotán tündöklöttek le-rajzolva: a' N. Vármegyé' tzmere, mely, egy tsemó kalászt; két szőlő-gerezedet; 3 Hegyet; 's erdöket foglal magában, a' Körös vizével 's abban úszkáló 3 halakkal együtt. Továbbá egy Sas, mely, menyköveket, és borostyán ágat tartva, törekedett a' Nap felé; és végre, szivárvány alatt egy fejer galamb, mely, olaj-ágot tartott a' szájában. Az egész Rajzo'at alatt, ily Ajánlás és Versek tüntek a' Néző' szemcibe; ragyogó betűkkel:

JOSEPHO.

ARCHI-DVCI. AVSTRIAE.

HVNGARIAE. PRO-REGI.

SVPREMO. TVRMARVM. NOBILIVM.

DVCI.

DVM. HAS. ARDVIS. TEMPORIBVS.

LVSTRARET.

ET. AD BELLI FORTVNAM. SVBEVNDAM.

EXCITARET.

HOC. MONVMENTVM.

PROVINCIAE. BIHORIENSIS. SS. ET. OO.

SACRVM. ESSE. DECREVERVNT.

LVBENTESQVE. ERIGENDVM. CV-

RARVNT.

AD MEMORIAM. TEMPORVM. SEM-

PITERNAM.

MAGNO VARADINI. ANNO MDCCXCVII.

Apostrophe ad Pro-Regem.

Pro-Rex! exoritur Tibi Sol, frontemque

serenam

Explicat, et fera post nubila Phoebus
adest.

Nec desunt aquilae lauri, nec fulmina desunt
Icta quibus poenas gens inimica ferat.

Nuntia pacis adest niveo candore columba,
Lataque sit testis palma et oliva Tibi.

Accedit variis ornata coloribus Iris

Soli, a quo nacta est, reddit et illa decus.
Bacchus et alma Ceres Bihorae regionis amica

Numina substernunt munera opesque suas.
Haec eadem argenti rivos, aerisque metalla

Ostendit venis, divitiasque suas.
Dant quoque silvarum densae umbrae, gra-

ta Dianae
Gaudia, perdices, et genus omne ferae.

Pisciculos amnis Crisius, tellusque pro-
fundit

Optima curandis balnea corporibus.

Utere naturae donis suavissime Pro-Rex!

Quae Tibi terra Bihor candido amore
sacrat.

Te ducente, sago tectus rapit Hungarus
ensem

Regis Vindex et Legis in Arma ruet.

Hostibus instabit per aperta pericula vitae
Post lauros nasci pacis Oliva solet.

Atque ideo redama Tui amantes, dimica
amore

Princeps! est Magnes unus Amoris Amor.
Propitium Caelum Tibi, Franciscoque tri-
umphos

Concedat, quocum Vive, Valeque diu!